

ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ (Ταυτότητα και Ουσία)

Πολύς λόγος γίνεται τον τελευταίο χρόνο για την αναγραφή ή όχι του θρησκευματος στις «άστυνομικές ταυτότητες». Ακόμη κι αν θεωρήσουμε ως δεδομένες τις «ύποπτες προθέσεις» των κρατούντων, κάτι πού θά διαφανεί στην πορεία του πολιτικού βίου της Χώρας, οι όψιμες αντιδράσεις μας στον Καίσαρα δέν στεροούνται ύποκρισίας, άφου προσπαθοῦμε –συνειδητά ή άσυνειδητα– νά μεταθέσουμε τήν ουσία στον τύπο. Γιατί αν ο Καίσαρας φάνηκε άνάξιος τής έμπιστοσύνης μας, αυτό είναι άλλο θέμα και αντιμετωπίζεται διαφορετικά (άλλωστε έμεις δέν είμαστε άμοιροι εύθυνων για τήν έξουσία πού του έκχωρήσαμε).

Δημήτριος Γ.
Γρηγορόπουλος

Προϋπόθεση, όμως, για τή νομιμοποίηση οποιασδήποτε αντίδρασης μας σε ανάλογα θέματα, είναι ή δική μας ουσιαστική ταυτότητα, ο τρόπος ζωής μας.

Πρίν ζητήσουμε ως Πρόσωπα-μέλη τής Όρθόδοξης Έκκλησίας νά μάς σεβαστούν, άναρωτηθήκαμε αν δικαιούμεθα τον τίτλο του Χριστιανού Όρθοδόξου; Μήπως αγαπάμε τον τίτλο στην ταυτότητα παρά τον Άρχηγό τής Όρθόδοξης Ζωής, τον Σωτήρα Χριστό; Γιατί όπως λέει: «Έάν αγαπάτε μέ τας έντολάς τας έμάς τηρήσατε» (Ίωάν. ιδ' 15) και «αν τίς αγαπά μέ τον λόγον μου τηρήσει... ο μή αγαπών μέ τούς λόγους μου ου τηρεί» (Ίωάν. ιδ' 23, 24). Αυτό πού μάλλον μαρτυρεί ή πολιτεία μας είναι ότι αγαπάμε τον έαυτούλη μας, τό βόλεμά μας και τά είδωλα των έπιθυμιών μας. Μήπως άραγε, αυτό θέλουμε νά κρύψουμε μέσα στους έξωραϊσμένους τύπους; Γιατί αν ήμασταν Όρθόδοξοι Χριστιανοί, μέ πρώτο στοιχείο τής ταυτότητάς μας τήν ταπείνωση, θά διακρίναμε ότι πλανώμεθα όσοι νομίζουμε ότι είμαστε Χριστιανοί, δηλ. ακόλουθοι του Χριστού, μόνο και μόνο γιατί φέρουμε τό όνομά Του, γιατί άκούμε και μαθαίνουμε τίς έντολές Του, ένω άρνούμεθα νά συμμορφωθοῦμε προς τό θεϊο θέλημα, ένω άδιαφοροῦμε για τήν καλλιέργεια των άρετών, δουλεύοντας τό νόμο τής άμαρτίας (άστοχίας - άποτυχίας). Και τουτο για-

τί δέν ύπάρχει τίποτε τό Χριστιανικό στή ζωή μας, ούτε στά έργα μας, ούτε στην καρδιά μας, ούτε στα χείλη μας, ούτε στή θέλησή μας, αλλά όλα όσα υίοθετοῦμε είναι ξένα προς τό χριστιανικό πνεῦμα.

Ό θεϊος Χρυσόστομος λέει: «ουδέν όνίσησι τά όρθά δόγματα, εάν τής κατά βίον πολιτείας άμελη». Και ο Άπόστολος Παῦλος: «Ου γάρ οι άκροαταί του νόμου δίκαιοι παρά τῷ Θεῷ, άλλ' οι ποιηταί του νόμου δικαιωθήσονται» (Ρωμ. β' 13).

Η ταυτότητά μας είναι ή καθημερινή μας ζωή. Είναι ή έννορία μας πού έχάσαμε και τό Κοινόν Ποτήριο πού ξεχάσαμε. Η πιό ανεξιτήλη ύπογραφή μας ως Όρθοδόξων Χριστιανών είναι τά έργα μας. Ό Άγιος Κύριλλος Έεροσολύμων λέει: «Ουδέν γάρ όφελος ήμιν των Χριστιανών καλεϊσθαι προσηγορίαν μή και των έργων έπακολουθούντων· γέγραπται γάρ· ει τέκνα του Άβραάμ ήτε, τά έργα του Άβραάμ έποιείτε αν». Άρα κανένα όφελος από τήν αναγραφή «Χριστιανός Όρθόδοξος» στην άστυνομική ταυτότητα, αν ο τίτλος δέ δικαιώνεται από τήν πίστη και τά έργα, πού έχουν ως πηγή τήν Άγάπη, πού είναι ο ΧΡΙΣΤΟΣ.

Γνώση και πρόοδος

«**Η** γνώση είναι δύναμη», έλεγε ο Βάκων (Bacon). Η γνώση οδηγεί στην αλήθεια ισχυρίζονται οι ορθολογιστές και ανακηρύσσουν την επιστήμη σε καθολική θρησκεία. η γνώση βοηθάει στην πρόοδο του ανθρώπου, αποφαίνονται τα διάφορα φιλοσοφικά συστήματα και κοινωνικά ρεύματα, ιδιαίτερα στην εποχή μας. Ποια όμως γνώση; Και η πρόοδος που φαίνεται να συντελείται είναι πραγματική, ουσιαστική; Τα γεγονότα μάλλον διαφεύδουν τις ελπίδες και ο παραλογισμός που επικρατεί σε όλους τους τομείς, απογοητεύει και τον πλέον αισιόδοξο.

Ούτε η επιστημονική γνώση, που από τον περασμένο αιώνα διπλασιάζεται κάθε δέκα χρόνια, ούτε τα πολιτικά συστήματα και οι διάφορες ιδεολογίες επέτυχαν μια πραγματική πρόοδο, αφού δεν παρατηρείται καμιά ουσιαστική αλλαγή στη φύση του ανθρώπου σε όλη τη διάρκεια των ιστορικών χρόνων. Ο Θουκυδίδης το είχε αυτό διαπιστώσει πριν από εικοσιπέντε αιώνες λέγοντας: «Τα γινόμενα και αιεί εσόμενα έως αν η αυτή φύσις ανθρώπων η». (τα ίδια θα επαναλαμβάνονται όσο θα παραμένει ίδια η φύση των ανθρώπων).

Όλες οι τεχνολογικές επιτεύξεις θα πρέπει να θεωρηθούν σα νέα απλώς μέσα για την εκπλήρωση παλιών επιδιώξεων –την απόκτηση αγαθών, την κατάκτηση του ενός φύλου από το άλλο στον τομέα του σεξ, την εξουδετέρωση του συναγωνισμού, τη διεξαγωγή των πολέμων. Η επιστήμη είναι σήμερα ουδέτερη: φονεύει με τα «έξυπνα όπλα» της για λογαριασμό μας όσο εύκολα δημιουργεί. Ανακαλύπτει τεχνικά μέσα, τα οποία όμως βοηθούν και τους εγκληματίες. Έτσι η πρόοδος της επιστήμης καθώς και της τεχνολογίας έχει σαν συνέπεια κάποια ανάμειξη του καλού με το κακό, αφού δεν υπάρχει αντίστοιχη πνευματική πρόοδος με την τεχνική. Οι ευκολίες και οι ανέσεις μας ίσως να έχουν εξασθενήσει το σωματικό μας σθένος και την ψυχική μας αντοχή. Καταπολεμούμε τα μικρόβια και τρέχουμε πίσω από την επινοητικότητα τους, τις μεταλλάξεις τους. Είμαστε ευγνώμονες για τα πρόσθετα χρόνια που μας χαρίζει η θεραπευτική και η φαρμακευτική, αν τα χρόνια αυτά δεν είναι μια επαχθής παράταση της ασθένειας, της αναπηρίας και της μελαγχολίας μας. Έχουμε κατά τρόπο αξιόπεινο βελτιώσει τους όρους ζωής του εργάτη και της μεσαίας τάξης, αλλά ανεχόμαστε να λιμοκτονούν τα δύο τρίτα του πληθυσμού του πλανήτη μας και να πεθαίνουν χιλιάδες παιδιά κάθε μέρα από αστία και έλλειψη φαρμάκων.

Βέβαια, απέναντι σε όλα αυτά, βρίσκομε την εύκολη δικαιολογία ότι φταίνε οι πολιτικοί και ως ένα σημείο, οι θρησκευτικοί ηγέτες, κρύβοντας –έτσι τουλάχιστον νομίζουμε– τη δική μας συνείδηση στη δική τους. Πάλι όμως ο Θουκυδίδης σαρκάζει αυτή μας της στάση λέγοντας: «Ου τοις άρχειν βουλομένοις μέμφομαι, αλλά τοις υπακούειν ετοιμοτέροις ούσιν». (Δεν κατηγορώ εκείνους που θέλουν να άρχουν, αλλά αυτούς που είναι πρόθυμοι να υπακούουν).

Κι όμως, η Ορθοδοξία με τους Πατέρες της εκκλησίας απαντά με ενάργεια στα θέματα της γνώσης και της προόδου, αρκεί να θέλουμε ν' ακούσουμε και πολύ περισσότερο να βιώσουμε τις διδαχές τους, που είναι ο Λόγος του σαρκωθέντος Θεού, της κεφαλής της Εκκλησίας μας,

του Χριστού. Ο άνθρωπος πιθανόν να επιδιώκει την αλήθεια μέσα από τη γνώση, δεν πρόκειται όμως ποτέ να τη βρει παρά μόνο μέσα στην αίσθηση του Θεού, μέσα στην οποία υπάρχει και η αίσθηση και η γνώση της αλήθειας. Την αίσθηση αυτή λαμβάνει ο άνθρωπος δια του Χριστού, που είναι η Αλήθεια.

Πρόοδος ουσιαστική του ανθρώπου είναι η ανάβαση προς τη θεωρία και τη γνώση του Θεού, με σκοπό τη θέωσή του κατά χάριν. Κάθε άλλη «πρόοδος» είναι, για να δανειστούμε μια φράση από τον «Αιμίλιο» του Ρουσώ, «προοδευτική εξαθλίωση».

Σκοπός του σύντομου αυτού άρθρου δεν είναι η ανάπτυξη των απόψεων των Πατέρων της Εκκλησίας για τη θεωρία και τη γνώση του Θεού, κάτι που συντελείται με τη θέληση του ανθρώπου και τη βοήθεια του Αγίου Πνεύματος μέσα στην Εκκλησία. Θέλει απλώς να υπενθυμίσει ότι όλοι έχουμε κληθεί να γίνουμε Θεοί κατά χάριν. Κι αυτό μπορούμε να το πραγματοποιήσουμε με τη βοήθεια του Θεού, αρκεί να το αναζητήσουμε με «απαθές πάθος» η ψυχή μας και «μανιακό έρωτα» η καρδιά μας.

Ο Δημήτριος Γ.
Γρηγορόπουλος

Μια εποχή χωρίς όραμα

Αν ζητούσε κάποιος να χαρακτηρίσει την εποχή μας σε σχέση με ένα μέτρο αναφοράς, θα έλεγε πως είναι μια εποχή χωρίς όραμα, χωρίς μύθο. Γιατί ο μύθος είναι αυτό που δέσποζε ως τώρα στις λαμπρές περιόδους της ανθρώπινης ιστορίας. Κι όταν λέμε μύθος, εννοούμε τον ψευδή, φαινομενικά, εκείνο λόγο, που εικονίζει, όμως, μία ζρυμμένη αλήθεια. Γιατί η αλήθεια «ζρύπτεσθαι φιλεί».

Μετά από το θάνατο του Θεού και την αδυναμία μας να γίνουμε υπεράνθρωποι (Νίτσε), καταλήξαμε σ' ένα μηδενισμό, που όλα τα επιτρέπει, όλα τα θεοποιεί και όλα τ' απαξιώνει...! Τελικά, εκείνο που βασιλεύει είναι η σύγχυση: Στο όνομα του ορθολογισμού, διαπράττονται οι μεγαλύτεροι παραλογισμοί. Στο όνομα της επιστήμης, δημιουργούνται οι μεγαλύτερες απειλές για την επιβίωση του ανθρώπινου γένους. Στο όνομα της τέχνης, έχει χαθεί κάθε σχέση με την ποίηση και το ωραίο. Στο όνομα του σεξ έχουν αναπτυχθεί οι πιο ασύλληπτες διαστροφές. Στο όνομα της Δημοκρατίας, έχει επιζωοτηθεί η αναξιοζωρατία και η ασυδοσία. Στο όνομα της ισότητας γιγαντώθηκε η ανισότητα. Στο όνομα της ευδαιμονίας, έγινε αυτοσκοπός η αχαλίνωτη κατανάλωση. Στο όνομα της Παιδείας, βασιλεύει η ημιμάθεια, που είναι αρωστία. Έτσι, φτάσαμε σε μιιά άρρωστη κοινωνία, όπου η διάγνωση της αρωστίας, έγινε υπόθεση του κάθε κοιμογιαννίτη «γιατρού», που δίνει τα δικά του «μαγικά ματζούνια», ανάλογα με την περίπτωση.

Κι επειδή, μέσα σε μια τέτοια κατάσταση, όλα πωλούνται και αγοράζονται, η μόνη δύναμη που μπορεί να μας «σώσει», έτσι, τουλάχιστον νομίζουμε οι αφελείς, είναι το χρήμα. Αλλά αυτό είναι από τη φύση του δύσκολο αποκτήσιμο απ' όλους. Είναι ένα «αγαθό» σε ανεπάρθεια. Τι ζρήμα να σπαταλάται μια ανεπανόληπη ζωή ανάμεσα σε μια ζούφια ελπίδα για την απόκτηση του χρήματος και στη δυστυχία από τη στέρησης του!

Τα πιο ενεργητικά πνεύματα αναζητούν διεξοδο από το τέλμα. Η χρεωκοπία του μαρξισμού ήταν το ζύνειο άσμα μιας προσπάθειας ν' αλλάξει η ζωή μας με τη φιλοσοφία από την εποχή του Πλάτωνα έως τώρα. Οι κινητήριες δυνάμεις της ιστορίας, κατά την άποψη των φιλοσόφων και των επιστημόνων, αντί να βοηθήσουν τον άνθρωπο, τον εκδικήθηκαν. Η σημερινή αμερικανοποίηση των πάντων ζητά να του δώσει τη χαριστική βολή, ποδοπατώντας κάθε έννοια διεθνούς δικαίου και προσωπικής ή εθνικής ιδιαιτερότητας. Οι Ηνωμένες Πολιτείες με την οικονομική τους και προπαντός με τη στρατιωτική τους δύναμη, επιβάλλουν καθημερινά την «Pax Americana» με ό,τι αυτό συνεπάγεται για το μέλλον της ανθρωπότητας. Η Ενωμένη Ευρώπη, χωρίς κοινό όραμα - μύθο, προσπαθεί να επιβιώσει μέσα σε μια νομισματική ένωση και μόνο, που από τη φύση της δημιουργεί ανταγωνισμό και προστριβές, παρὰ σύγκληση και αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών-μελών της. Έτσι, στο τέλος, καταστρέφοντας απλώς τα ιδιαίτερα γεννεσιουργά χαρακτηριστικά των εθνών της, θα περιέλθει σε μια κατάσταση από την οποία ήθελε να ξεφύγει: Στον ευρωπαϊκό μηδενισμό.

Κάθε μέρα και περισσότερο επιβεβαιώνεται η ψευδαίσθηση ότι η γνώση θα λυτρώσει τον άνθρωπο. Αυτό που γίνεται φανερό, είναι πως η γνώση για τη γνώση, ενώ δεν οδηγεί πουθενά, στο τέλος, αντί να φωτίζει, σκοτίζει το νου του ανθρώπου, γιατί ζινείται σε ένα οριζόντιο επίπεδο α-

τιοκρατίας. Τα αντιληπτικά μας μέσα, όσο κι αν βοηθηθούν από την τεχνική, θα αποδεικνύονται περιορισμένα. Μάλλον απαιτούνται άλλα όργανα και μέσα.

Είναι καιρός πια, για όσους ακόμα ελπίζουμε, ν' αναθεωρήσουμε τις πεποιθήσεις μας και ν' αλλάξουμε πορεία. Ο Γνωμολόγος Λίχτεμπεργκ (1742-1799) έλεγε πως «όλοι πλανώμεθα, μόνο που ο καθένας πλανάται διαφορετικά». Πλανώνται οι φιλόσοφοι, οι επιστήμονες, οι πολιτικοί. Ένας από τους μεγαλύτερους φιλοσόφους του περασμένου αιώνα, ο αθεϊστής Heidegger σε μια συνέντευξη του στο «Spiegel», λίγο πριν πεθάνει είπε: «Ούτε η φιλοσοφία, ούτε κάποια άλλη γνώση μπορεί ν' αλλάξει τη ζωή μας. Μόνο ένας Θεός μπορεί να μας σώσει». Και όταν ρωτήθηκε, στην ίδια συνέντευξη, τι θα συνιστούσε στους ομοεθνείς του γερμανούς, ώστε να παίξουν ένα θετικό ρόλο στον κόσμο, απάντησε: «Να έλθουν σε συνομιλία με τον (ποιητή) Χάλντερλιν. Ήθελε με αυτό να δείξει πως μόνον ο θεός φωτισμός και το ωραίο μπορούν ν' αλλάξουν τον άνθρωπο, αρκεί να το θέλει. Αρκεί να θέλει ο άνθρωπος να γνωρίσει τον εαυτό του (γνώθι σε αυτόν) σε μια σχέση με τους δίπλα του και με το Θεό. Αρκεί να νιώσει πως ο πρώτος του εαυτός τον περιμένει, όπως έλεγε ο Σικελιανός. Και ο πρώτος του εαυτός είναι το «κατ' εικόνα και καθ' ομοίωση», που αιμαυρώθηκαν από την κακή χρήση που έκανε ο άνθρωπος της απόλυτης ελευθερίας του, αλλά δε χάθηκαν οριστικά. Διαφορετικά τα λόγια του «εκκλησιαστή» θα είναι πάντα επίκαιρα, έστω και σαν «φωνή βοώντος εν τη ερήμω»: «Όσα αν μοχθήση ο άνθρωπος του ζητήσαι και ουχ ευρήσει». Γιατί ο Ήλιος που φωτίζει να βρούμε το αληθινό, να βρούμε τον εαυτό μας, είναι ο θεάνθρωπος Ιησούς Χριστός. Είναι ο Θεός που έγινε άνθρωπος, για να κάνει τον άνθρωπο Θεό κατά χάριν.

Ο Δημήτριος Γ.
Γρηγορόπουλος